

bir şey onu değiştirmez ki" demişlerdir. Bahrak tasavvufu da meşgul olmuş ve kendisine şeyhi Şerîf Hüseyin el-Ehdel tarafından **hırka*** giydirilmiştir. Kaynaklarda onun bazı kerametlerinden bahsedilir. Şiirle de yakından ilgilenen Bahrak'ın *ed-Dav'ü'l-lâmi*^c (VIII, 253-254) ve *Şezerâtü'z-zehab*'de (VIII, 177) şiirlerinden örnekler bulunmaktadır.

Eserleri. Zebîdî'nin "Yemen allâmesi" diye vasıflandırdığı (*Tacû'l-ârus*, "bahrak md.) Bahrak'ın telif, ihtisar ve şerhettiği kırka yakın eseri mevcut olup en önemlileri şunlardır: 1. *Neşrû'l-âlem fi şerhi Lâmiyyeti'l-âcem*. Tuğrâî'nin darbimesel ve hikmetli sözlerin şiirle terennümünden ibaret olan *Lâmiyyetü'l-âcem* adlı eserinin şerhidir (Kahire 1283, 1309). 2. *Fethu'l-akfâl ve darbül-emsâl fi şerhi Lâmiyyeti'l-ef'âl*. İbn Mâlik'in sarf ilmine dair *Lâmiyyetü'l-ef'âl* adlı eserinin şerhidir (Kahire, ts.). 3. *Tuhfetü'l-aşbâb ve turtetü'l-aşhâb*. Harîrî'nin nahiv ilmine dair *Mülhatü'l-i-râb* adlı eserinin şerhidir (Kahire 1296, 1300, 1306, 1308, 1319). 4. *Mevâhibü'l-kuddûs fi menâkıbi İbni'l-âyderûs*. Aden'in mânevî koruyucusu kabul edilen ve Ayderûsiyye tarikatının kurucusu olan şeyhi Ebû Bekir b. Abdullah el-Ayderûs için yazdığı bir menâkıbnâmedir. 5. *Müt'atü'l-esmâ' bi-ahkâmî's-semâ'*. Üfüvî diye tanınan Ca'fer b. Sa'leb'in *el-İmtâ' fi ahkâmî's-semâ'* adlı eserinin muhtasarıdır (Brockelmann, *Suppl.*, II, 27). Bahrak'ın bunlar dışında önemli eserlerinden bazıları da şunlardır: *el-Kavlü (el-İkdü)'ş-şemûn fi ibtâli'l-kavli bi't-takbiḥ ve't-tahsîn; İkdü'd-dürer fi'l-îmâni bi'l-kazâ'i ve'l-kader; el-Hadîka-tü'l-enîka fi şerhi'l-Urveti'l-vesîka* (Brockelmann, a.e., II, 555); *en-Nübze-tü'l-muharrira li'd-da've'l-muharrara* (a.y.); *Şerhu'l-Kâfiye fi't-ḥib* (a.y.); *Tefsîru Âyeti'l-kürsi* (a.y.); *Tercemetü'l-müstefid li-me'ânî Muḥaddimeti't-tecvîd* (Brockelmann, a.e., II, 276); *el-Akîdetü's-Şâfi'iyye fi şerhi'l-Kaşidetü'l-Yâfi'iyye* (Kahire 1296); *Mevlidü seyyidi'l-evvelin ve'l-âhirin ve ḥabîbi ve ḥalîli rabbi'l-âlemîn; et-Tebşiratü'l-Aḥmediyye fi's-sireti'n-nebeviyye; el-Hüsâmü'l-meslûl 'alâ muntekâşî aşhâbi'r-Resûl*.

İhtisar ettiği eserler arasında ise Nevevî'nin *el-Ezkâr*'ı, Münzirî'nin *et-Tergîb ve't-terhîb*'i, Sehâvî'nin *el-Makâşîdül-muḥasene*'si de bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Tacû'l-ârus, "bahrak" md.; Sehâvî, *ed-Dav'ü'l-lâmi*^c, VIII, 253-254; Abdülkâdir el-Ayderûsî, *en-Nârü's-sâfir*, s. 133-134; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1536, 1538, 1843; İbnü'l-îmâd, *Şezerât*, VIII, 176-178; Serkis, *Mu'cem*, s. 532-533; Brockelmann, *GAL*, I, 300; *Suppl.*, I, 526; II, 554-555; *İzâhu'l-meknân*, I, 76, 221; II, 116, 397, 426, 552; *Hedyyetü'l-ârifîn*, II, 230-231; Ziriklî, *el-A'âm* (Fethulah), VI, 315-316; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mu'el-lifîn*, XI, 89-90; O. Löfgren, "Bahrak", *El*² (İng.), I, 938.

MEHMET TALÜ

BAHRAN GAZVESİ

(غزوة بھران)

Hız. Peygamber'in Süleymoğulları'na karşı yaptığı gazve.

Hız. Peygamber, hicretin yirmi yedinci ayı başlarında (Cemâziyelevvel 3/Kasım 624), Hicaz bölgesinin maden havzası olan ve Medine'ye 200 kilometrelik bir mesafede bulunan Bahran (bazı kaynaklara göre Buhran) bölgesindeki Süleymoğulları'nın (Benî Süleym) müslümanlara karşı asker topladıklarını haber aldı. Medine'de yerine İbn Ümmü Mektûm'u vekil bırakarak 300 kişilik bir kuvvetle Bahran'a doğru yola çıktı. Bunu haber alan Süleymoğulları çevreye dağılıp kaçtılar. Bölgede bir süre kalan Hız. Peygamber, karşısında herhangi bir kuvvet göremeyince on gün süren bu seferden sonra tekrar Medine'ye döndü. Seferin iki ay sürdüğüne dair rivayetler de vardır. Bazı kaynaklar bu gazvenin Kureys'e karşı, bazıları da hem Kureys hem de Benî Süleym'e karşı yapıldığını belirtirler.

BİBLİYOGRAFYA :

Vâkıdî, *el-Megâzî*, I, 3, 8; İbn Hişâm, *es-Sîre*, III, 46; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 35-36; Taberî, *Târîḥ* (Ebû'l-Fazl), II, 487; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân*, I, 341; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, IV, 3; Dî-yârbekrî, *Târîḥu'l-ḥamîs*, I, 416; Abdülvehhâb el-Advânî, "el-Gazevâtü'n-nebeviyye", *el-Mevrid*, X/4, Bağdad 1981, s. 539; Abdülkayyûm, "Buhrân", *UDMİ*, IV, 83.

AHMET ÖNKAL

BAHRÂNÎ

(bk. İBN USFÜR el-BAHRÂNÎ).

BAHREYN

(البحرين)

Kur'an-ı Kerim'de geçen "iki deniz" anlamında bir kelime.

Kur'an-ı Kerim'de dört yerde (el-Kehf 18/60; el-Furkân 25/53; en-Neml 27/61; er-Rahmân 55/19) **el-bahreyn**, bir yerde de (Fâtır 35/12) **el-bahrân** şeklin-

de geçer. Kehf sûresinde Hz. Mûsâ'nın Hızır'la buluşmak üzere varmak istediği yerden söz edilirken "iki denizin birleştiği yer" anlamında **mecmau'l-bahreyn** tabiri kullanılmış, Furkân ve Fâtır sûrelerinde bu iki denizden birinin tatlı ve içimi hoş, diğerinin tuzlu ve acı olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Furkân ve Rahmân sûrelerinde bu iki denizin arasında, birbirine karışmalarını önleyen **berzah*** tan söz edilmiş, Neml sûresinde ise berzah yerine **hâciz** (engel) tabiri kullanılmıştır.

Âyetlerde bilgi verilmediği için bu iki denizin hangi denizler olduğu hakkında kesin bir şey söylemek mümkün değildir. Bununla birlikte bazı tefsirlerde bunlardan biriyle nehirlerle, diğeriyle de bu nehirlerin döküldüğü denizlere işaret edilmiş olabileceği ileri sürülmüş, Dicle ve Nil nehirleriyle bunların döküldüğü denizler bu hususta örnek olarak zikredilmiştir. "Mecmau'l-bahreyn"i tefsir ederken müfessirlerce ileri sürülen görüşler de birbirinden çok farklıdır (bk. MECMAU'L-BAHREYN). Mücâhid'e göre berzah, gözle görülmeyen ve tatlı suyu tuzlu suya karıştırmayan bir engeldir (*Tefsîr*, II, 454-455; Taberî, XVII, 25). Fahrreddin er-Râzî ise bunun denizler arasındaki kara parçası olduğunu söylemiştir (*Tefsîr*, XXIV, 101). Çağımızda yapılan ilmi çalışmalarından ve deniz dibi araştırmalarından alınan sonuçlar Mücâhid'in görüşünü doğrular mahiyettedir. Yoğunluğu birbirinden farklı olan sular ve denizler birbirine tam anlamı ile karışmamakta veya deniz dibinden fışkıran tatlı su kaynakları iki denizin karışmasına engel olmaktadır (bk. M. Bucaille, s. 287-288).

Kur'an-ı Kerim'de insanoğlunun dikkatini tabiata ve tabiat olaylarına çeken pek çok âyet vardır. Bu âyetlerde Allah'ın varlığı, sonsuz kudreti, yüceliği ve birliği, diğer bir ifade ile tevhid inancı anlatılmaktadır. Farklı özelliklerinden dolayı birbirine karışmayan denizlerin zikredildiği âyetlerde de bu amaç göz önünde bulundurulduğu anlaşılmaktadır.

Tasavvufta "bahreyn"den maksat vücûb ve imkân daireleridir. Bahr-i vücûb, tam olarak zaruretin hâkim olduğu ve iradenin tesirli olmadığı varlık alanıdır. Bahr-i imkân ise "mümkün" varlıkların teşkil ettiği ve iradenin tesirli olduğu alandır. Mecmau'l-bahreyn de **kâbe kavseyn*** makamıdır.